

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBINIO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR.
I-13362, 5, 10, 11 IR 12 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslas ir uždaviniai

Atsižvelgiant į tai, kad ūkininko ūkio ekonominis veiklos pobūdis faktiškai atitinka juridinio asmens veiklos modelį: ūkininkai ir jų partneriai (toliau – ūkininkai) pagal Lietuvos Respublikos ūkininko ūkio įstatymą gali verstis žemės ūkio ir kita veikla nesteigdami įmonės, tačiau jų ūkiai registruojami Ūkininkų ūkių registre kaip atskiri vienetai, jų veikla vykdoma pagal jungtinės veiklos sutartį, kuri sudaroma tarp ūkininko ir jo partnerių, o ūkininko ūkio pajamos skirstomos tarp ūkininko ir jo partnerių ar reinvestuojamos, kaip ir juridinių asmenų pelnas (tuo tarpu, kai kitų gyventojų vykdančių individualią veiklą, pvz. notarų, kirpėjų ir pan., visos individualios veiklos pajamos atitenka jam pačiam), ūkininkai, kaip ir juridiniai asmenys, pagal darbo sutartis įdarbina darbuotojus, siūloma suvienodinti ūkininko ir individualios įmonės savininko bei mažųjų bendrijų narių socialinio draudimo įmokų bazę, t. y. sukurti teisinės prielaidas, kad valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) įmokas šie asmenys galėtų mokėti nuo 50 proc. iš ūkio išsiimtų lėšų sumos, kuri būtų deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai.

Siekiant, kad mažas pajamas uždirbantiems ūkininkams siūlomos naujos teisinės galimybės (išsiimti su darbo santykiais susijusias pajamas, teikti Valstybinei mokesčių inspekcijai informaciją apie išsiimtas sumas, mokėti nuo jų VSD įmokas) nesukurtų pernelyg didelės papildomos administracinės naštos (neretai nedidelės pajamas uždirbantys ūkininkai pasirenka supaprastintu būdu tvarkyti finansinę apskaitą, dėl ko nesamdo buhalterio) pasiūlymais nustatoma, kad šiomis teisinėmis galimybėmis galėtų naudotis tik tie ūkininko ūkį įregistravę ūkininkai, kurių ūkis pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas yra priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei, t. y. šio ūkio atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas suma iš ekonominės veiklos (pardavimo pajamos) praėjusiais kalendoriniais metais siekė privalomą registravimosi PVM mokėtojais ribą (šiuo metu ji yra 45 000 eur), nustatytą Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 71 straipsnio 2 dalyje arba ją viršijo.

Atsižvelgiant į tai, kad siekiant išspręsti šią problemą yra pasiūlytas Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 2 straipsnio 34 dalies pakeitimas, pagal kurį, ūkininkai, įregistravę ūkininko ūkį, kurio bendra atlygio už vykdant ekonominę veiklą šalies teritorijoje patiektas prekes ir (arba) suteiktas paslaugas suma per praėjusius kalendorinius metus siekė Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 71 straipsnio 2 dalyje nustatytą ribą arba ją viršijo,

turėtų galimybę išsiimti su darbo santykiais susijusias pajamas, kaip tai daro individualių įmonių savininkai, šios pajamos turėtų būti apmokestinamos valstybinio socialinio draudimo (toliau – VSD) ir privalomojo sveikatos draudimo (toliau – PSD) įmokomis.

Kitų gyventojų, kurie užsiimama individualia žemės ūkio veikla, t.y. asmenų, kurie žemės ūkio veiklą vydo neįregistravę ūkininko ūkio, o pvz. įregistravę žemės ūkio valdą ar gyvulius ir ūkininkų, kurie įregistravę ūkininko ūkį, tačiau jų ūkiai pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas nėra priskiriami pelno mokesčiu apmokestinamiems vienetais, apmokestinimas VSD įmokomis liktų nepakitęs.

Atsižvelgiant į tai tikslinga savarankiškai dirbančio asmens sąvokoje ūkininkus, įregistravusius ūkį Ūkininkų ūkių registre ir šiame registre nurodytus jų partnerių, kai ūkis yra priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas, išskirti kaip atskirą savarankiškai dirbančių asmenų grupę. Dėl šios priežasties visuose Valstybinio socialinio draudimo įstatymo straipsniuose, kuriuose šiuo metu minimi fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, būtų minimos dvi mokesčių mokėtojų grupės:

1. ūkininkai, įregistravę ūkį Ūkininkų ūkių registre, bei šiame registre nurodyti jų partneriai, kai ūkis, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei ir kurių žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal žemės ūkio ministro nustatyta tvarka atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokestinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. yra lygus 4 ekonominio dydžio vienetais arba didesnis (toliau - ūkininkai įregistravę ūkininko ūkį);

2. kiti fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla ir kurių žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal žemės ūkio ministro nustatyta tvarka atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokestinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. yra lygus 4 ekonominio dydžio vienetais arba didesnis (toliau – kiti žemės ūkio veikla užsiimantys fiziniai asmenys).

Fizinius asmenis, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, suskirsčius į dvi grupes, jų apmokestinimas valstybinio socialinio draudimo įmokomis skirtųsi:

- ūkininkai, įregistravę ūkininko ūkį (ūkininkai, įregistravę ūkį Ūkininkų ūkių registre, bei šiame registre nurodyti jų partneriai, kai ūkis, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas, priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei), VSD įmokas mokėtų nuo 50 proc. iš ūkio išsiimtų lėšų sumos, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai;

- kiti žemės ūkio veikla užsiimantys fiziniai asmenys (asmenys, kurie žemės ūkio veikla užsiima neįregistravę ūkininko ūkio ir asmenys, kurie yra įregistravę ūkininko ūkį, tačiau jų ūkis

nėra priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamų asmenų grupei, ir jų partneriai) VSD įmokas mokėtų taip pat, kaip moka šiuo metu, t. y. jų socialinio draudimo įmokų bazę sudarytų kiekvieno asmens žemės ūkio veiklos 90 procentų apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų) suma. O tais atvejais, kai jų pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas ir šie asmenys nedeklaruoja individualios žemės ūkio veiklos pajamų, jų socialinio draudimo įmokų bazė būtų laikoma 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma.

Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 2, 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo projekto (toliau – VSD įstatymo projektas) tikslas - sukurti teisinį pagrindą, kad ūkininkai, įregistravę ūkį Ūkininkų ūkių registre, bei šiame registre nurodyti jų partneriai, kai ūkis, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas, priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei, šiame įstatyme būtų išskirti kaip atskira savarankiškai dirbančių asmenų grupė, kuri socialinio draudimo įmokas mokėtų nuo jų poreikiams tenkinti išsiimtų iš ūkio pajamų, t.y. 50 proc. išsiimtų lėšų sumos, kuri deklaruojama Valstybinei mokesčių inspekcijai.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projekto iniciatoriai ir rengėjai yra Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komiteto nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatas prie savarankiškai dirbančių asmenų yra priskirti fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, kai žemės ūkio valdos ar ūkio ekonominis dydis pagal žemės ūkio ministro nustatyta tvarka atliktus skaičiavimus už praėjusių metų mokestinį laikotarpį nuo sausio 1 d. iki gruodžio 31 d. yra lygus 4 ekonominio dydžio vienetams arba didesnis, neišskiriant atskira grupę ūkininkų, įsiregistravusių ūkį Ūkininkų ūkių registre ir šiame registre nurodytų jų partnerių.

Visos socialinio draudimo įstatymo nuostatos susijusios su fizinių asmenų, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, apmokestinimu VSD įmokomis (nuostatos dėl socialinio draudimo, kuriuo asmenys yra draudžiami, dėl atvejų, kuomet VSD įmokos yra neskaičiuojamos, dėl galimybės įmokas sumokėti iš anksto, dėl įmokų mokėjimo kuomet asmuo nėra gyventojų pajamų mokesčio mokėtojas ir nedeklaruoja pajamų) yra bendros.

Pagal šiuo metu galiojančias įstatymo nuostatas socialinio draudimo įmokų bazė yra vienoda visiems savarankiškai dirbantiems asmenims priskirtiems fiziniams asmenims, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla. Fizinių asmenų, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla tame

tarpe ir Ūkininko ūkį įregistravusių ūkininkų ir šiame registre nurodytų jų partnerių, socialinio draudimo įmokų bazę sudaro kiekvieno asmens žemės ūkio veiklos 90 procentų apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų) suma. O tais atvejais, kai jų pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas ir šie asmenys nedeklaruoja individualios žemės ūkio veiklos pajamų, socialinio draudimo įmokų bazė laikoma 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

VSD įstatymo projektu siūloma savarankiškai dirbančių asmenų savojoje ūkininkus, įregistravusius ūkį Ūkininkų ūkių registre, bei šiame registre nurodytus jų partnerius, kai ūkis, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei, išskirti kaip atskirą savarankiškai dirbančių asmenų grupę (2 straipsnio 9 dalies 5 punkto papildymas).

Papildžius 10 straipsnio 3 dalies 1 punkto nuostatas ūkininkų ir Ūkininkų ūkių registre nurodytus jų partnerių, kai ūkis atitinka aukščiau nurodytą sąlygą dėl priskyrimo pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei, socialinio draudimo įmokų bazė būtų laikoma asmeniniams poreikiams tenkinti iš ūkio išsiimtų 50 proc. lėšų suma. Tokiu būdu šių asmenų apmokestinimas atitiktų kitų jų veiklos pobūdžiui panašių veiklos formų (pvz. individualios įmonės savininkų, mažųjų bendrijų narių ir t.t.) apmokestinimą VSD įmokomis.

10 straipsnio 3 dalies 2 punkto nuostatų patikslinimas reikalingas tam, kad kitų individualia žemės ūkio veikla užsiimančių fizinių asmenų, t.y. asmenų neįregistravusių ūkininko ūkio ir asmenų įregistravusių ūkį, kuris nepriskirtas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei, apmokestinimas VSD įmokomis liktų nepakitęs, t. y. jų socialinio draudimo įmokų bazę sudarytų kiekvieno asmens žemės ūkio veiklos 90 procentų apmokestinamųjų pajamų (neatėmus privalomojo sveikatos draudimo, socialinio draudimo įmokų) suma. O tais atvejais, kai jų pajamos mokestiniu laikotarpiu nėra apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas ir šie asmenys nedeklaruoja individualios žemės ūkio veiklos pajamų, socialinio draudimo įmokų bazė būtų ir toliau laikoma 12 Vyriausybės patvirtintų minimaliųjų mėnesinių algų suma.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal aukščiau paminėtą įstatymo 2 straipsnio 9 dalies 5 punkto pakeitimą fiziniai asmenys, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, išsiskiria į dvi grupes: ūkininkus ir Ūkininkų ūkių registre nurodytus jų partnerius, kai ūkis, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas priskiriamas pelno mokesčiu apmokestinamųjų vienetų grupei bei kitus fizinius asmenis, kurie verčiasi individualia žemės ūkio

veikla, atitinkamai tikslinga koreguoti ir kitas įstatymo nuostatas, kuriose iki šio pakeitimo reglamentuojamas fizinių asmenų, kurie verčiasi individualia žemės ūkio veikla, apmokestinimas (5 straipsnio 2 dalies papildymas, 11 straipsnio 3 dalies papildymas bei 12 straipsnio 3 ir 5 dalių papildymai).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas. Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus Įstatymo projektą, tiesioginio poveikio kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymu bus užtikrinta galimybė ūkininkams ir jų partneriams, kai ūkis, pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas yra priskirtas pelno mokesčiu apmokestinamų vienetų grupei, mokėti VSD įmokas nuo 50 proc. iš ūkio išsiimtų lėšų sumos, skirtos asmeniniams poreikiams tenkinti, užtikrinant, kad kitų žemės ūkio veikla užsiimančių fizinių asmenų apmokestinimas VSD įmokomis liktų nepakitęs. Taip pat įstatymo pakeitimu būtų pasiekta, kad kitos šiuo metu galiojančios nuostatos (dėl socialinio draudimo, kuriuo asmenys yra draudžiami, dėl atvejų, kuomet VSD įmokos yra neskaičiuojamos, dėl galimybės įmokas sumokėti iš anksto, dėl įmokų mokėjimo kuomet asmuo nėra gyventojų pajamų mokesčio mokėtojas ir nedeklaruoja pajamų) būtų pritaikytos šių fizinių asmenų apmokestinimui.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą. Kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Kartu su Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo Nr. I-1336 2, 5, 10, 11 ir 12 straipsnių pakeitimo įstatymu būtina priimti Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 5, 17, 18, 30, 33, 34, 35, 38², 41, 43 ir 56¹ straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 30³ straipsniu įstatymą, Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 6,

13¹, 16, 17, 18, 18², 19, 20, 21, 23, 27, 34 ir 35 straipsnių pakeitimo įstatymą ir Lietuvos Respublikos ūkininkų ūkių įstatymo Nr. VIII-1159 4 straipsnio pakeitimo įstatymą.

Šie pakeitimai parengti ir teikiami kaip atskiri projektai.

Priėmus Įstatymo projektą, reikės priimti jį įgyvendinančius poįstatyminius teisės.

10. Ar įstatymų projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir sąvokas įvardijančių terminų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą, Vyriausybė arba jos įgaliota institucija patvirtins konkrečias duomenų skelbimo formas.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai: „ūkininkas“, „ūkininko ūkis“, „žemės ūkio veikla“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.